

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Επιστήμη και επιστήμονες]

Η επιστήμη, ως αέναος αγώνας του ανθρώπου για την κατάκτηση της γνώσης, με την οξυδερκή παρατήρηση, τη διαίσθηση και την έρευνα, ανοίγει συνεχώς νέους ορίζοντες και φωτίζει τον νου. Επιστήμη, **βέβαια**, και τεχνολογία δεν ταυτίζονται, διότι η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην όλο και πιο βαθιά κατάκτηση της γνώσης, ενώ η τεχνολογία έχει ως επιδίωξη την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για την υπηρεσία των τρεχουσών, πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν [1879-1955] είχε τονίσει ότι η επιστήμη μπορεί να προσφέρει τα μέσα για την ανάπτυξη σκοπών, τους οποίους έχουν οραματιστεί προσωπικότητες που διαθέτουν υψηλά ηθικά ιδανικά.

Εάν βέβαια ο Αϊνστάιν είχε ζήσει ολόκληρο τον εικοστό αιώνα, με επαναστάσεις, παγκοσμίους θερμούς και ψυχρούς πολέμους, αλλά και δοξασμένο από τη ραγδαία ανάπτυξη των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, ίσως προβληματιζόταν περισσότερο. Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας, η οποία έχει προσλάβει φρενήρεις ρυθμούς στην εποχή μας, εγείρουν απορίες και συγκλονιστικά ερωτήματα. Η επιστήμη αναπτύσσεται συνήθως σε σχέση με τις πρακτικές ανάγκες των ανθρώπων, ακολουθεί όμως βασικά την εξέλιξη μιας κοινωνίας και αντικατοπτρίζει το συγκεκριμένο πνευματικό και ηθικό της επίπεδο. **Όμως** η τεχνολογία, που βελτίωσε σημαντικά τις συνθήκες της ζωής μας, βοήθησε ή εμπόδισε τον άνθρωπο να γίνει περισσότερο άνθρωπος;

Τα ευγενή ιδεώδη του ανθρωπισμού διασύρθηκαν και υπονομεύθηκαν στις μέρες μας. Η σύγχυση πραγματικών και πλασματικών αναγκών, η πνιγνή εντατικοποίηση του ρυθμού της ζωής στις μεγαλουπόλεις, η εσωτερική μοναξιά, το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν βαθύτατα και παρεμποδίζουν την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.

Μέσα στο κλίμα αυτό ζει, μεγαλώνει και εργάζεται ο σύγχρονος επιστήμονας. Ο επιστήμονας βαρύνεται με πολύμορφη ευθύνη για τη γνώση που κατά κάποιον τρόπο παράγει και οφείλει να προβλέπει οποιοδήποτε πιθανό κίνδυνο που θα μπορούσε να προέλθει από τη χρήση της –ή την κατάχρησή της– στο μέλλον για τον άνθρωπο και για την οικουμένη. Πρέπει να αποφασίζει με άγρυπνη συνείδηση και υπευθυνότητα εάν τα αποτελέσματα των ερευνών του πρέπει τελικά να εφαρμοσθούν. Κάθε επιστημονικό επίτευγμα πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο ως γνωστική ή υλική κατάκτηση, αλλά και για το αν θα αποβεί ευεργετικό ή επιζήμιο, ή και καταστρεπτικό, για την ύπαρξη του ανθρώπου. Τον έλεγχο αυτό κανένας άλλος δεν μπορεί ή δεν επιτρέπεται να επιβάλλει στη συνειδητή ελευθερία του επιστήμονα παρά μόνον η συναίσθηση της ανθρωπίνης και γενικά της κοινωνικής του ευθύνης.

Δυστυχώς, όμως, οι αποφάσεις για τη χρησιμοποίηση από τη σύγχρονη τεχνολογία επιστημονικών γνώσεων και ανακαλύψεων δεν ανήκουν πάντοτε στην απόφαση ή στη σύμφωνη γνώμη εκείνων που τις ανακάλυψαν, ούτε οι πολλαπλές συνέπειες από τη χρήση τους έχουν όσο και όπως θα άρμοζε υπολογισθεί. **Για τούτο**, συχνά οι στόχοι μιας ερευνητικής πορείας διασπείρονται. Πολλοί διάσημοι ερευνητές δεν μπόρεσαν να προβλέψουν τις πρακτικές εφαρμογές των ανακαλύψεών τους.

Για να παραμείνουν όμως οι στόχοι της επιστήμης ανθρωποκεντρικοί, κρίνεται απολύτως αναγκαίος ο επανακαθορισμός τους από «προσωπικότητες με υψηλά ηθικά ιδανικά», κατά τον Αϊνστάιν, **δηλαδή** από έντιμους, συνεπείς και ανιδιοτελείς, διορατικούς, ειλικρινείς και αντικειμενικούς ανθρώπους-επιστήμονες.

Γρηγόρης Σκαλκέας, Διασκευή από ομιλία στην Ακαδημία Αθηνών.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:

- α. Η επιστήμη και η τεχνολογία ταυτίζονται ως προς τους στόχους τους.
- β. Η επιστήμη στοχεύει αποκλειστικά στην ικανοποίηση των πρακτικών αναγκών του ανθρώπου.
- γ. Οι ανθρωπιστικές αξίες υπονομεύτηκαν στην εποχή μας.
- δ. Ο επιστήμονας έχει ευθύνη για τη χρήση της επιστημονικής γνώσης που παράγει.
- ε. Επιστήμονες υψηλών ιδανικών θα συμβάλουν στη διατήρηση του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της επιστήμης.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε έναν από τους τρόπους ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του κειμένου «**Η επιστήμη ... ηθικά ιδανικά**» (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 4

β) Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις (με έντονη γραφή στο κείμενο):

- βέβαια** (1η παράγραφος)
εάν (2η παράγραφος)
όμως (2η παράγραφος)
για τούτο (5η παράγραφος)
δηλαδή (6η παράγραφος)

Μονάδες 5

B3. α) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

- Η επιστήμη ως αένανος αγώνας του ανθρώπου.
- η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην κατάκτηση της γνώσης.
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας [...] εγείρουν απορίες.
- το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν [...] την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.
- κάθε επιστημονικό επίτευγμα [...] θα αποβεί [...] καταστρεπτικό.

Μονάδες 5

β) Να δώσετε τα αντώνυμα των παρακάτω υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

- συγκεκριμένο (2η παράγραφος)
- βελτίωσε (2η παράγραφος)
- ευθύνη (4η παράγραφος)
- υλική (4η παράγραφος)

- ελευθερία (4η παράγραφος)

Μονάδες 5

B4. α) «Η σύγχυση πραγματικών...των ανθρώπων.» (3η παράγραφος) Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με το ασύνδετο σχήμα;

Μονάδες 3

β) «Όμως η τεχνολογία...περισσότερο άνθρωπος;» (2η παράγραφος) Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος;

Μονάδες 3

Γ1. Στην τελετή αποφοίτησης του σχολείου σας ως υποψήφιοι/ες φοιτητές/τριες και μελλοντικοί/κές επιστήμονες εκφωνείτε μια ομιλία 500-600 λέξεων στην οποία εστιάζετε σε δύο άξονες:

α) στον ρόλο της επιστήμης στην αντιμετώπιση των σημαντικότερων, κατά τη γνώμη σας, σύγχρονων προβλημάτων και

β) στα ηθικά εφόδια του επιστήμονα που θα του επιτρέψουν να υπηρετήσει αυτό τον στόχο.

Μονάδες 40

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Το κείμενο αναφέρεται στην ευθύνη του επιστήμονα στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα. Αρχικά, αντιπαραβάλλονται οι έννοιες της επιστήμης και της τεχνολογίας ως προς τους σκοπούς που υπηρετούν και μάλιστα τονίζεται πως η επιστημονική γνώση είναι ωφέλιμη μόνο όταν ο προσανατολισμός της είναι ηθικός. Ο εικοστός αιώνας επιβεβαιώνει το διττό ρόλο της επιστήμης και καθιστά σαφές ότι η εξέλιξη της αποτυπώνει το αξιακό πλαίσιο της κοινωνίας. Ο σύγχρονος επιστήμονας ο οποίος καλείται να δράσει μέσα σ'αυτό το πλαίσιο που έχει καταρρεύσει οφείλει να υπηρετεί τις αρετές της ευσυνειδησίας, της υπευθυνότητας και της προνοητικότητας για την ορθή εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης. Παρόλο που πολλές φορές η εφαρμογή αυτή δεν καθορίζεται αποκλειστικά από εκείνον κρίνεται απαραίτητος ο ηθικός εξοπλισμός τού, για να διατηρήσει η επιστήμη τον ανθρωποκεντρικό της χαρακτήρα.

- B1.**
- α → Λ
 - β → Λ
 - γ → Σ
 - δ → Σ
 - ε → Σ

B2.α. Η 1η παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Συγκεκριμένα συναντώνται τρεις τρόποι. Αρχικά, το χωρίο "Επιστήμη, βέβαια,... του ανθρώπου" αναπτύσσεται με τη μέθοδο της σύγκρισης- αντίθεσης. Ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει τον ρόλο της επιστήμης με αυτόν της τεχνολογίας. Ένδειξη για την ύπαρξη σύγκρισης- αντίθεσης αποτελεί η χρήση της διαρθρωτικής λέξης "ενώ". Ακόμα, το απόσπασμα "διότι...γνώσης" αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτιολόγησης, αφού ο συγγραφέας τεκμηριώνει τον διαφορετικό στόχο της επιστήμης από αυτόν της τεχνολογίας. Ενδεικτική λέξη- κλειδί αποτελεί ο σύνδεσμος "διότι". Τέλος, παρατηρείται και η μέθοδος των παραδειγμάτων "πολύ χαρακτηριστικά... ιδανικά". Με το παράδειγμα του Αϊνστάιν επιβεβαιώνεται η δυνατότητα της επιστήμης να προσφέρει στην επίτευξη υψηλών σκοπών. Η μέθοδος των παραδειγμάτων γίνεται αντιληπτή κι από την φράση "πολύ χαρακτηριστικά".

β. βέβαια → επιβεβαίωση, έμφαση
εάν → προϋπόθεση
όμως → αντίθεση
για τούτο → αίτιο- αποτέλεσμα
δηλαδή → επεξήγηση

B3. α

αέναος= ατέρμων, ακατάπαυστος, αδιάκοπος
προσηλωμένη= αφοσιωμένη, επικεντρωμένη
εγείρουν= προκαλούν, δημιουργούν
αλλοτριώνουν= αλλοιώνουν, υπονομεύουν
καταστρεπτικό = ολέθριο

β. συγκεκριμένο ≠ αφηρημένο

βελτίωσε ≠ επιδείνωσε

ευθύνη ≠ ανευθυνότητα

υλική ≠ πνευματική, άυλη

ελευθερία ≠ υποδούλωση, υποταγή, εξάρτηση

B4. α. Στην 3η παράγραφο ο συγγραφέας κάνει χρήση ασύνδετου σχήματος. Η επιλογή του αυτή επιταχύνει το ρυθμό του λόγου καθιστώντας τον γοργό και κοφτό, δίνοντας έτσι ακόμα περισσότερη ένταση κι αγωνία. Στην συγκεκριμένη περίπτωση απαριθμούνται οι επιπτώσεις της κατάρρευσης των ηθικών αξιών στη σύγχρονη πραγματικότητα με σκοπό να τονιστούν ιδιαίτερα οι κίνδυνοι που ενέχει μια τέτοια εξέλιξη. Τέλος, με το ασύνδετο σχήμα ο λόγος αποκτά ζωντάνια, παραστατικότητα και προφορικότητα.

β. Ο συγγραφέας επιλέγει να ολοκληρώσει τη 2η παράγραφο με τη χρήση ενός ρητορικού ερωτήματος. Η επιλογή του αυτή αποσκοπεί στον προβληματισμό του δέκτη για τις αντιφατικές συνέπειες που έχει η τεχνολογική εξέλιξη. Συγκεκριμένα διερωτάται αν η τεχνολογική πρόοδος, παρά τη βελτίωση που επέφερε στις συνθήκες ζωής του ανθρώπου, προώθησε ή υπονόμωσε το ανθρωπιστικό ιδανικό. Ακόμα, με τη ρητορική ερώτηση ο λόγος αποκτά ζωντάνια, αμεσότητα και θεατρικότητα, αφού ο πομπός μοιάζει να ανοίγει διάλογο με το δέκτη, με απώτερο σκοπό να τον επηρεάσει συναισθηματικά προκαλώντας του συναισθήματα άγχους και αγωνίας για το μέλλον/ πορεία της ανθρωπότητας. Τέλος, η ερώτηση εξυπηρετεί την σύνδεση 2ης και 3ης παραγράφου συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στη διατήρηση της συνοχής και της συνεκτικότητας του κειμένου.

Γ. Αγαπητοί καθηγητές,

Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με αφορμή την τελετή αποφοίτησης του σχολείου μας αποφάσισα να μοιραστώ μαζί σας κάποιες σκέψεις για το νέο κύκλο που ανοίγεται μπροστά μας. Η σημερινή μέρα με βρίσκει ιδιαίτερα συγκινημένο, καθώς συνιστά την ολοκλήρωση μιας πολυετούς πορείας, η οποία μας διαμόρφωσε, μας ωρίμασε, μας ενηλικίωσε. Στο νέο δρόμο που καλούμαστε να διαβούμε οι προκλήσεις, τα διλήμματα και οι αντιξοότητες θα είναι ακόμα περισσότερες. Ο σύγχρονος κόσμος μαστίζεται από μια σειρά προβλήματα στα οποία δεν πρέπει να κλείσουμε τα. Η προσπάθεια και οι γνώσεις μας ως νέων επιστημόνων οφείλουν να

υπηρετήσουν τον άνθρωπο και την κοινωνία συμβάλλοντας στην ανακούφισή τους από τα μεγάλα προβλήματα και στην πρόοδο. Για έναν τέτοιο υψηλό στόχο απαραίτητα είναι τα ηθικά εφόδια εκείνα που θα αποτελέσουν ερείσματα στη δύσκολη προσπάθειά μας.

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Ρόλος επιστήμης στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων

- i. **Οικολογικό πρόβλημα:** Δημοσιοποίηση ερευνών που κρούουν των κώδωνα κινδύνου και ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη.
Ενίσχυση αντιρρυπαντικής τεχνολογίας.
Ανακύκλωση απορριμμάτων .
Ανάπτυξη έρευνας για την παραγωγή εναλλακτικών μορφών ενέργειας.
Βελτίωση μεθόδων καλλιέργειας.
- ii. **Πόλεμος - Απειλή ειρήνης:** Η επιστημονική γνώση χρησιμοποιείται για την παραγωγή αγαθών και τεχνολογικών επιτευγμάτων που διανέμονται ισότιμα και δε διευρύνουν τις κοινωνικές ανισότητες που αποτελούν συχνά αιτία πολεμικών συρράξεων. Περιορισμός της πολεμικής βιομηχανίας
- iii. **Αποξένωση:** Οι νέες τεχνολογίες διευκολύνουν την επικοινωνία ατόμων. Έχουν αλλάξει οι δυνατότητες και η λογική της επικοινωνίας: υπάρχει ταχύτατη και ασφαλής επικοινωνία με νέο, πιο ελκυστικό τρόπο. Η εξέλιξη στα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς διευκολύνει τις επαφές.
- iv. **Ψυχική Υγεία:** Στο σύγχρονο απαιτητικό πλαίσιο της κοινωνίας, που επιτείνει το άγχος και την ανασφάλεια, η εξέλιξη της επιστήμης της ψυχολογίας ανοίγει το δρόμο για μια πιο αισιόδοξη αντιμετώπιση των δυσκολιών απαλλαγμένη από τη μοιρολατρική στάση ζωής. Συνάμα, κάθε νέα ανακάλυψη που επιλύει χρόνια προβλήματα γεμίζει χαρά τους αποδέκτες της, ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους.
- v. **Βελτίωση Βιοτικού Επιπέδου:** Συμβάλλει στην ανακούφιση του ανθρώπινου μόχθου, στην αύξηση του μέσου όρου ζωής στην αφθονία αγαθών με αποτέλεσμα τη δυνατότητα επιλογής και τις ανέσεις. Αυτά σε συνδυασμό με τον προγραμματισμό και τη μεθοδικότητα στην εργασία που επέφερε τη μείωση του εργάσιμου χρόνου και την αύξηση του ελεύθερου χρόνου για ψυχαγωγία βελτιώνουν το βιοτικό επίπεδο.
- vi. **Ανεργία- Οικονομική κρίση:** Η τεχνολογία είναι το μέσο εκσυγχρονισμού στις παραγωγικές διαδικασίες που συμβάλλει στην ισχυροποίηση της θέσης στον ανταγωνισμό που επικρατεί στην παγκόσμια αγορά. Η εξέλιξή της παράγει νέες θέσεις εργασίας, αποτελεί το κατάλληλο πλαίσιο για την ανάπτυξη παραγωγικών οικονομικών κλάδων και την καλύτερη αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ

Πέρα από τα πνευματικά εφόδια, ο επιστήμονας χρειάζεται να εμφορείται από ένα συμπαγή κώδικα ηθικών αξιών, που θα βασίζεται στα ανθρωπιστικά ιδεώδη. Πιο συγκεκριμένα ο επιστήμονας πρέπει να διακρίνεται για το ήθος του - μια ιδιότητα σαφώς επίκτητη που

σχετίζεται με τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης και της αδιάκοπης καλλιέργειας. Ένα τέτοιο ήθος θα εξασφαλίσει την ορθολογική εκμετάλλευση της γνώσης με ανιδιοτέλεια, ανθρωπιά και κοινωνικό αίσθημα.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Τα ηθικά εφόδια που θα επιτρέψουν στον επιστήμονα να υπηρετεί την ανθρωπότητα.

i. Πίστη σε ανθρωπιστικά ιδανικά

Ο επιστήμονας οφείλει να αποτελεί έναν αυθεντικό ανθρωπιστή. Να μην αρκείται, δηλαδή, στο γεγονός ότι ο ίδιος σέβεται τα δικαιώματα των συνανθρώπων του, αλλά, επιπλέον, να καταγγείλει τα κρούσματα παραβίασης τους, να μάχεται για την ειρήνη και τις αξίες/ ανθρωπιστικά ιδανικά απανταχού της γης και να εργάζεται για την υποστήριξη των αναξιοπαθούντων. Οι επιστήμονες, λοιπόν, έχουν την υποχρέωση να μην ασχολούνται μονομερώς με τον επιστημονικό τομέα της ειδικότητάς τους, αποκομμένοι στα εργαστήρια ή τα γραφεία τους, αλλά να προβαίνουν σε δημόσιες παρεμβάσεις κάθε φορά που κρίνουν, ότι η κοινωνία χρειάζεται την υπεύθυνη καθοδήγησή τους. Κοντολογίς θα υπηρετεί το δόγμα η «επιστήμη για τον άνθρωπο».

ii. Κοινωνική συνείδηση και υπευθυνότητα

Αντιλαμβάνεται τις αγωνίες και τα προβλήματα της κοινωνίας, παίρνει ενεργό μέρος στους κοινωνικούς αγώνες και αναλαμβάνει την ευθύνη για σωστή χρήση της γνώσης. Μια τέτοια στάση καταξιώνει τον άνθρωπο ως πολίτη με δημοκρατικό ήθος, επιβεβαιώνει το γεγονός ότι ο ίδιος έχει επωμιστεί την ευθύνη του απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, αλλά και ενέχει τα σπέρματα κάθε ηρωικής πράξης. Έχουν χρέος, λοιπόν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, να προτάσσουν έναντι κάθε άλλης υποχρέωσης το συλλογικό συμφέρον.

iii. Απαλλαγή από δογματισμό

Ο επιστήμονας οφείλει να μπορεί να διαλέγεται, να συνεργάζεται με άλλους επιστήμονες, επιδιώκοντας τη διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων, την εξεύρεση της αλήθειας και την καταπολέμηση της πλάνης, προκειμένου να προσδώσει νέες δυνατότητες στην επιστήμη και τον ανθρώπινο πολιτισμό. Είναι ευθύνη της επιστημονικής κοινότητας η διαμόρφωση και η "επιβολή" κανόνων δεοντολογίας, ώστε να βοηθήσουν τα μέλη τους να κατανοήσουν τις ηθικές, κοινωνικές και άλλες ευθύνες τους και να υπηρετήσουν την ανθρωπότητα με βάση αυτές.

iv. Ανιδιοτέλεια -Αφιλοχρηματία

Οφείλει να αντιστέκεται στην κερδοσκοπία, στις τυχόν οικονομικές και πολιτικές πιέσεις, έστω κι αν αυτό αποβαίνει σε βάρος των προσωπικών του στόχων και ωφελειών. Ως εκ τούτου, χρειάζεται να μη συμμετέχει σε έρευνες που αποσκοπούν στην πραγμάτωση αθέμιτων ή ακόμα και αμφίβολων επιδιώξεων. Έντιμος, ακέραιος και ικανός να προστατεύει την επιστημονική του ιδιότητα και την αξιοπρέπεια του απέναντι στις πιέσεις κάθε εξουσίας.

v. Ειλικρίνεια - Εντιμότητα - Προσήνεια- Γενναιότητα

Θα έχει ενεργό κοινωνικό ρόλο και δε θα διστάζει να ενημερώσει το κοινωνικό σύνολο για τυχόν αρνητικές επιδράσεις των επιστημονικών του επιτευγμάτων. Θα τολμά να καταγγείλει τα κρούσματα κατάχρησης της επιστημονικής γνώσης, αντιτασσόμενος σε κάθε κέντρο εξουσίας, όταν αυτό δρα σε βάρος του πανανθρώπινου συμφέροντος. Θα στρατεύεται σε επιστημονικούς στόχους με ανθρωποκεντρικό και μόνο προσανατολισμό, προάγοντας, μέσα από τις ενέργειες του, το κοινό καλό.

vi. Μέτρο - Ταπεινοφροσύνη/ σωφροσύνη

Έχει χρέος να διακατέχεται από μέτρο στις επιλογές και τις συμπεριφορές του, να χαλιναγωγεί τα πάθη και να θέτει φραγμούς και όρια στην επιστημονική του έρευνα. Ο αυτοέλεγχος, η εγκράτεια, η έλλειψη έπαρσης και υπέρμετρης φιλοδοξίας αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της ηθικής του συγκρότησης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ευθύνη, λοιπόν, ως ηθική ιδιότητα και κοινωνικό αίσθημα συνιστά αυταξία καθολικού τύπου, που μοιάζει να επικαιροποιεί περισσότερο από ποτέ τη ρήση του μεγάλου κρητικού στοχαστή Νίκου Καζαντζάκη «να αγαπάς την ευθύνη, να λες μονάχος θα σώσω τη γης». Ας προσπαθήσουμε όλοι, αγαπημένοι μου συμμαθητές, να ανταποκριθούμε στην προτροπή του μεγάλου διανοητή φτάνοντας ένα βήμα πιο κοντά στην ουσία της ζωής, την προσφορά και την συνύπαρξη.

Καλή φοιτητική ζωή σε όλους μας!
Ευχαριστώ για το χρόνο σας!